

16.9.2020

Eduskunnan sivistysvaliokunta
17.9.2020 klo 12.00

Lastensuojelun Keskusliiton lausunto: HE 98/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lastensuojelun Keskusliitto (LSKL) kiittää mahdollisuudesta lausua esityksestä liittyen sähköisen viestinnän palveluiden muuttamiseen. Hallituksen esitys (HE 98/2020 vp) on hyvin laaja ja yksityiskohtainen kokonaisuus sähköisen viestinnän palveluiden sääntelyn muuttamisesta. LSKL:llä on ollut hyvin rajallinen mahdollisuus perehtyä kyseiseen esitykseen lausuntopyynnön edellyttämässä erittäin lyhyessä ajassa. Tästä syystä LSKL tarkastelee esitystä vain tietyiltä osin ja omassa vaikuttamistyössään laajemmin esille nostamiensa asioiden näkökulmasta.

Lastensuojelun Keskusliitto kannattaa sitä, että audiovisuaalisia sisältöpalveluja koskevan sääntelyn soveltamisala laajentuu niiden osalta videonjakoalustoihin. Myös kuvaohjelmalain soveltamisalan laajentaminen tältä osin on kannatettavaa. Uuden sääntelyn tavoitteena on parantaa erityisesti alaikäisten suojelua sekä audiovisuaalisten sisältöpalvelujen esteettömyyttä, mikä on hyvä ja tärkeä tavoite lapsen oikeuksien näkökulmasta. Suomi on saanut YK:n lapsen oikeuksien komitealta suosituksen verkkoympäristöissä tapahtuvan seksuaalisen hyväksikäytön ja ahdistelun torjunnan vahvistaminen (CRC/C/FIN/CO/4 (2011), kohta 58).

Myös Euroopan neuvoston Lapsen oikeuksien strategian (Council of Europe Strategy for the Rights of the Child 2016–2021) painopistealueita ovat mm.: 1) yhdenvertaiset mahdollisuudet kaikille lapsille 2) kaikkien lasten osallistuminen 3) väkivallaton elämä kaikille lapsille 4) oikeudet digitaalisessa ympäristössä.

Lapsen oikeuksien komitea edellyttää valmisteilla olevassa digitaaliseen ympäristöön liittyvässä yleiskommentissaan, että sopimusvaltiot varmistavat, että lasten digitaalista ympäristöä koskeva lainsäädäntö vastaa YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen ja sen valinnaisten pöytäkirjojen velvoitteita. Lisäksi komitea korostaa lapsivaikutusten arvioinnin merkitystä, kun lasten digitaalisiin ympäristöihin liittyvää lainsäädäntöä valmistellaan.¹ Sen varmistaminen, että lapsen edun ensisijaisuus (LOS 3.1 art.) otetaan

¹ YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommenttiluonnos, Draft General Comment No. 25 (202x) Children's rights in relation to the digital environment (kohta 24): "States should review and update national legislation to ensure the digital environment is compatible with the rights in the Convention and its Optional Protocols and that it remains relevant in the context of technological advances and emerging practices. States should mandate the use of child rights impact assessments to inform the development of legislation." Komitean yleiskommenttiluonnos on parhaillaan

huomioon ja yleissopimuksen määräyksiä kunnioitetaan lainsäädännössä edellyttää komitean mukaan jatkuvaa lapsivaikutusten arviointia. Lapsivaikutusten arviointiin kuuluu olennaisena osana myös jälkiarviointi, jolla varmistetaan täytäntöönpanon toteutumisen arviointi.

Lapsivaikutusten arviointi

Esityksessä todetaan (s. 171, Lausuntopalaute), että varsinaisella lausuntokierroksella lapsiasiavaltuutettu huomautti esityksen puutteellisesta lapsivaikutusten arvioinnista. Esityksessä todetaan, että vaikutustenarviointeja on täydennetty lausuntokierroksen jälkeen, mm. lisätty arvio lapsivaikutuksista. Esityksessä lapsivaikutukset tuodaan esille taulukossa (s. 123) ja todetaan, että 1) kuvaohjelmalain videonjakoalustoja koskevilla muutoksilla pyritään suojelemaan lapsia kehitykselle haitallisilta sisällöiltä ja viestinnältä, 2) säännösten muuttaminen siten, että lastenohjelmien keskeyttäminen teleostoslähetyksillä ei olisi enää mahdollista, 3) sääntelyllä tiedon saannin estoa koskevasta määräyksestä parannetaan mahdollisuutta estää lapsiin kohdistuvan rikollisen materiaalin leviämistä.

LSKL pitää ongelmallisena sitä, että esityksen lapsivaikutusten arviointi on jäänyt riittämättömäksi, vaikka esitys on lasten oikeuksien kannalta erittäin merkittävä. Lapsivaikutusten arviointi on nimensä mukaisesti arviointia. Arvioinnissa tulisi avoimesti hahmottaa, mitä vaikutuksia (niin kielteisiä kuin myönteisiä) esityksellä on, sitten tarkastella perusteellisesti miten myönteisiä mahdollisuuksia voidaan vahvistaa ja kielteisiä poistaa tai ainakin lieventää. Myös kielteisten näkökohtien esille tuominen on tärkeää, koska ne lisäävät vaikutusarvioiden uskottavuutta ja luotettavuutta. Ne myös mahdollistavat haittoihin varautumisen sääntelyä toimeenpantaessa. Vaikutusten ennakoarviointi on tehtävä riittävän varhaisessa vaiheessa, jotta arvioinnin tulokset voidaan ottaa huomioon jatkovalmistelussa sekä myös toimeenpanossa. Mikäli vaikutusten arviointi tehdään vasta silloin, kun esitys on lähes valmis, ei arvioinnissa saatavaa tietoa voida hyödyntää riittävästi.

Lapsiin kohdistuva mainonta

LSKL pitää kannatettavana sähköisistä palveluista annetun lain 216 § 1 ja 2 momenttiin ehdotettua täsmennystä liittyen lastenohjelman keskeyttämiseen mainonnalla. Samoin on kannatettavaa, että tuotesijoittelu on kiellettyä lastenohjelmissa (220 §). LSKL esittää, että 216 §:ään tulisi selkeämmin kirjata kiello teleostoslähetysten välittämisestä lastenohjelmien aikana, kuten direktiiviinkin on kirjattu.

Lakiesityksen 226 c §:ssä esitetään säädettäväksi videonjakoalustan tarjoajaan sovellettavista velvollisuuksista. Lapsille ja nuorille suunnattu, erityisesti vanhempien valvonnan ohittava mainonta on videojakoalustoilla yleinen ongelma.² Kuluttajansuojalain 2 luvun 2 §:n mukaan alaikäisille suunnattua tai alaikäiset yleisesti tavoittavaa markkinointia pidetään hyvän tavan vastaisena erityisesti, jos siinä käytetään hyväksi alaikäisen kokemattomuutta tai herkkäuskoisuutta, jos se on omiaan vaikuttamaan haitallisesti

lausunnolla ja se julkaistaan seuraavana yleiskommenttina nro 25. Yleiskommentti on merkittävä lapsen oikeuksien täytäntöönpanon kannalta, sillä se kokoaa lapsen oikeuksien kannalta keskeiset näkökulmat ja asiat digitaalisen ympäristön osalta.

² Ks. esim. Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvitys 4/2020 Lapsi kuluttajana kaupallisessa digitaalisessa mediassa. Selvityksessä todettiin mm., että käytännössä vähemmistö lapsista erottaa mainonnan kaikesta heihin kohdistettavasta alkuperäisestä ja sponsoroidusta sisällöstä. Tutkimuksista ilmenee, että lasten on vaikea tunnistaa mainonnassa käytettäviä vuorovaikutteisia ja suostuttelevia keinoja. Lasten on vaikeaa tunnistaa epäsuoria kaupallisia viestejä silloin, kun ne on sisällytetty ei-kaupalliseen sisältöön.

alaikäisen tasapainoiseen kehitykseen tai jos siinä pyritään sivuuttamaan vanhempien mahdollisuus toimia täysipainoisesti lapsensa kasvattajina. 226 c §:n mukaan videonjakoalustan tarjoajan olisi sisällytettävä käyttöehtoihinsa määräykset, joiden mukaan mm. em. säännöksen vaatimuksia on noudatettava ohjelmiin ja käyttäjien videoihin sisältyvässä audiovisuaalisessa kaupallisessa viestinnässä. LSKL korostaa valvonnan ja ohjauksen merkitystä esitetyn veloitteen toteutumisessa.

Lapsen oikeuksien sopimuksen 32 artiklan mukaan lapsella on oikeus suojaan taloudelliselta hyväksikäytöltä. Lapsen oikeuksien komitea on yleiskommentissaan (CRC/C/GC/16, 2013, kohta 59) korostanut valtioiden velvollisuutta huolehtia siitä, etteivät markkinointi ja mainonta haittaa lasten oikeuksien toteutumista. Lapsella tarkoitetaan lapsen oikeuksien yleissopimuksessa kaikkia alle 18 –vuotiaita (1 art.). Komitean yleiskommenttiluonnos lapsen oikeuksista digitaalisessa ympäristössä antaa selkeät suositukset valtion velvollisuuksista suojata lasta mainonnalta (Draft General Comment No. 25 (202x), kohdat 40–43, Commercial advertising and marketing). Myös EN:n ministerikomitean suositukset korostavat valtion velvollisuutta suojata lapsia kaupalliselta hyväksikäytöltä ja epäasialliselta mainonnalta digitaalisessa ympäristössä.³ LSKL haluaa nostaa esille vielä erikseen lapsiin kohdistuva mainontaa, kun lapset itse ovat sisältöjen tuottajina. Tätä tapahtuu yhä enenevässä määrin somessa ja se on ilmiönä erityisen hankala.

LSKL on säännönmukaisesti esittänyt huolensa lapsille ja nuorille suunnatusta epäasiallisesta elintarvikkeiden mainonnasta. Myös lapsen oikeuksien komitean yleiskommenttiluonnos (erityisesti kohta 105) painottaa valtion velvollisuutta suojella lapsia mainonnalta liittyen esim. epäterveellisiin elintarvikkeisiin.⁴ Esityksessä todetaan (s. 90–91), että kuluttaja-asiamiehen käytännön ja suosituksen voidaan katsoa olevan siinä määrin selkeää, että se ohjaa alan toimintaa ja mahdollistaa alan omien käytännesääntöjen muodostumisen. Elintarviketoimiala onkin myös itse laatinut ohjeistusta elintarvikkeiden markkinoinnista lapsille. esityksen mukaan alan itsesääntely on toimivaa eikä tarvetta lisäsääntelylle ole ilmennyt. Alan toimijoita rohkaistaan edelleen kehittämään ja tarvittaessa päivittämään ohjeistuksiaan runsaasti rasvaa, suolaa tai sokeria sisältävien elintarvikkeiden ja juomien markkinoinnista alaikäisille. LSKL painottaa tältä osin aktiivisen seurannan ja viranomaisvalvonnan merkitystä, jotta tavoitteet voivat käytännössä toteutua tehokkaasti ja mahdollisiin epäkohtiin voidaan puuttua nopeasti ja vaikuttavasti. Komitea on korostanut, että lasten altistumista energiatiiville "pikaruualle", jossa on paljon rasvaa, sokeria tai suolaa ja jonka mikroravintoarvo on heikko, ja runsaasti kofeiinia sisältäville juomille sekä muille mahdollisesti haitallisille aineille tulisi rajoittaa. Näiden aineiden markkinointia ja etenkin niiden markkinointia lapsille tulisi säännellä.⁵

³ Recommendation CM/Rec(2018)7 of the Committee of Ministers to member States on Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment (kohta 57): "States should take measures to ensure that children are protected from commercial exploitation in the digital environment, including exposure to age-inappropriate forms of advertising and marketing. This includes ensuring that business enterprises do not engage in unfair commercial practices towards children, requiring that digital advertising and marketing towards children is clearly distinguishable to them as such, and requiring all relevant stakeholders to limit the processing of children's personal data for commercial purposes."

⁴ YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommenttiluonnos, Draft General Comment No. 25 (202x) Children's rights in relation to the digital environment: "States should encourage the use of digital technologies to promote healthy lifestyles, including physical and social activity. States should regulate targeted or age-inappropriate advertising, marketing or service designed to prevent children's exposure to the promotion of unhealthy food and beverages, alcohol, drugs, tobacco and other nicotine products. Such regulations relating to the digital environment should be compatible with and keep pace with regulation in the offline environment."

⁵ YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 15 (2013) lapsen oikeudesta nauttia parhaasta mahdollisesta terveydentilasta (24 artikla), kohta 47.

Alkoholimainonnan osalta LSKL haluaa nostaa esille, että alkoholin mainonnan rajaamiseen liittyvä Valviran vuonna 2018 tekemä ohjeistus on hyvä. LSKL painottaa, että mainonnan näkyvyyden ohella myös mainonnan sisällöllä on merkitystä. Mainonta vaikuttaa lasten mielikuviiin ja siten käsitykseen, mikä heille alkoholista muodostuu. Lasten ja nuorten suojelun kannalta olisi perusteltua, että alkoholimainonta rajattaisiin vain tuotetietojen esittelyyn. Verkkomaailmassa tapahtuvaan alkoholin mainontaan tulee puuttua haasteista huolimatta.

Digitaalisen ympäristön riskit ja lasten ja nuorten suojeleminen

Lapset ja nuoret ovat audiovisuaalisen sisällön käyttäjinä erityisen aktiivisia. Digitaalisella ympäristöllä voidaan tukea lasten osallistumismahdollisuuksia sekä vastata esimerkiksi heidän tuen, avun ja ohjauksen tarpeisiinsa. Lapsilla on kuitenkin myös esteitä osallistumiseen verkkomaailmassa. Lisäksi lapset kohtaavat verkossa erilaisia uhkia ja riskejä liittyen haitallisiin sisältöihin, yhteisöihin sekä yhteydenottoihin. Nämä ovat osa sosiaalisen median ja videonjakopalveluiden todellisuutta.⁶ Lasten on myös vaikea tunnistaa verkon valeuutisia ja disinformaatiota. Turvallisesti toimiminen verkossa edellyttää lapsilta ja nuorilta paljon erilaisia tietoja ja taitoja. Yksi merkittävä uhka lasten oikeuksien toteutumisen kannalta on myös yksityisyyden suojaan liittyvät loukkaukset.

Lapsen oikeuksien komitea on tuonut esille yleiskommenteissaan sekä yleiskommenttiluonnoksessaan huolensa siitä, että lapsilla on merkittävä riski joutua digitaalisessa ympäristössä seksuaalisen sekä muun kaltoinkohtelun uhriksi. **Lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklan 2 kappaleen** mukaan kaikilla lapsilla on oikeus hyvinvoinnilleen välttämättömään suojeluun ja huolenpitoon, ja tämä erityinen suojelu ja huolenpito velvoittavat aikuisia varmistamaan lapsen oikeuksien toteutumisen sekä suojelemaan lapsia kaikilta heidän oikeuksiinsa kohdistuvilta laiminlyönneiltä.

Lapsen oikeuksien sopimuksen 19 artiklassa veloitetaan valtiota ryhtymään kaikkiin asianmukaisiin toimiin suojellakseen lasta kaikenlaiselta henkiseltä väkivallalta, vahingoittamiselta, laiminlyönneiltä, huonolta kohtelulta tai hyväksikäytöltä. Lapsen oikeuksien komitean kyseistä artiklaa koskevan yleiskommentin mukaan henkisellä väkivallalla tarkoitetaan muun muassa pelottelua ja uhkailua, eristämistä, loukkaamista, nimittelyä ja pilkkaamista sekä aikuisten tai muiden lasten harjoittamaa henkistä kiusaamista kuten internetissä tapahtuvaa verkkokiusaamista. Erikseen kommentissa määritellään tieto- ja viestintäteknikan välityksellä tapahtuva väkivalta ja siihen liittyvät riskit eli muun muassa lasten seksuaalisessa hyväksikäytössä tuotetut kuva- ja äänitallenteet sekä lapsiin liittyvien sopimattomien kuvien ja videotallenteiden ottaminen, tekeminen, näyttäminen ja jakelu.⁷

Lasten suojaaminen seksuaaliselta hyväksikäytöltä on oikeutetusti ollut yksi tärkein lapsen verkkomaailman oikeus internetin alkuajoista lähtien. **Lapsen oikeuksien sopimuksen 34 artiklassa** suojataan lasta kaikenlaisilta seksuaalisen riiston ja hyväksikäytön muodoilta ja veloitetaan ryhtymään tarkoituksenmukaisiin toimenpiteisiin estämään muun muassa lapsen houkuttelemisen laittomiin

⁶ Ks. esim. Pelastakaa Lasten lausunto 17.1.2020 Lausuntopalvelu.fi:ssä liittyen sähköisen viestinnän palveluista annetun lain uudistamiseen. Lausunnossa todetaan, että AVMS-direktiivi kattaa suhteellisen hyvin haitallisten audiovisuaalisten sisältöjen aiheuttaman uhan, mutta kaksi muuta ulottuvuutta (haitalliset yhteydenotot ja yhteisöt) jäävät vähemmälle huomiolle.

⁷ Committee on the Rights of the Child: General Comment No. 13 (2011): The right of the child to freedom from all forms of violence, kohdat 21, 31.

seksuaalisiin tekoihin sekä lasten hyväksikäyttö pornografisissa esityksissä tai aineistoissa. Lapsen oikeuksien sopimukseen sisältyy myös **valinnainen pöytäkirja lasten myynnistä, lapsiprostituutiosta ja lapsipornografiasta. Lapsen oikeuksien sopimuksen 17 artiklan e kohdassa** rohkaistaan kehittämään asianmukaisia ohjelmia lasten suojelemiseksi heidän hyvinvoinnilleen vahingolliselta tiedolta ja aineistolta. Suomen ratifioiman Euroopan neuvoston **Lanzaroten sopimuksen** tarkoituksena on ehkäistä ja torjua hyväksikäyttöä ja suojella niiden kohteeksi joutuneiden lapsiuhrien oikeuksia.⁸

Lapsen oikeuksien komitea on nostanut esiin valtioiden velvollisuuden edistää lasten kannalta vastuullista liiketoimintaa ja sen takaamisen, että palvelut ovat lapsille turvallisia ja asianmukaisia. Komitea tuo tässä yhteydessä esille erityisesti yritykset, jotka tuottavat palveluita verkossa.⁹ Valtioiden ja huoltajien lisäksi yrityksillä on niin ikään oma vastuunsa ihmisoikeuksien ja siten myös lasten oikeuksien toteutumisesta verkkomaailman ympäristössä. **YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet asettavat yrityksille yleisen vastuun kunnioittaa ihmisoikeuksia.** Sopimusvaltioiden tulisi tehdä **yhteistyötä tieto- ja viestintäteknologian yritysten kanssa**, jotta nämä pystyisivät kehittämään ja toteuttamaan asianmukaiset toimet lasten suojelemiseksi asiattomalta ja väkivaltaiselta aineistolta.

LSKL pitää tärkeänä lapsiasiavaltuutetun lausunnossaan esittämää huomiota siitä, että kansainvälisiä sopimuksia kansainvälistä yhteistyötä tulisi lisätä, jotta Suomen ulkopuolelta tulevaa videonjakoalustojen sisältöä voitaisiin tehokkaasti valvoa. Kyseinen huomio liittyy sähköisistä palveluista annetun lakiesityksen 226 b §:ään, jossa esitetään, että videonjakoalustoja koskevaa sääntelyä sovelletaan vain Suomeen sijoittuneisiin videonjakoalustapalveluiden tarjoajiin.¹⁰

Pelastakaa Lapset on tuonut vaikuttamistyössään esille, että kaikilla verkkoalustoilla, myös videonjakoalustoilla, tulee olla vastuu jakamastaan materiaalista (koska ne käytännössä kuratoivat materiaalia algoritmien avulla ja toisaalta jo blokkavat tiettyjä sisältöjä, eli eivät ole vain neutraaleja välittäjiä). Se on AVSM direktiivissä huomioitu hyvin mm. viha-aineistojen osalta. Tätä vastuuttamista tulisi tehdä laajemmin kaikessa muussakin aiheeseen liittyvässä lainsäädäntötyössä.

Lastensuojelun Keskusliitto haluaa vielä erikseen tuoda esille, että Missing Children Hot Line- ratkaisut ovat tehty Suomessa tyydyttävällä tavalla.

⁸ Ks. myös Väkivallaton lapsuus toimenpideohjelma lapsiin kohdistuvan väkivallan ehkäisystä 2020–2025. Osio: Seksuaalinen häirintä, houkuttelu ja seksuaaliväkivalta digitaalisessa mediassa sekä osion toimenpide-ehdotukset. STM julkaisuja 2019:27.

⁹ Ks. myös YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommenttiluonnos, Draft General Comment No. 25 (202x) Children's rights in relation to the digital environment (kohdat 36–39): "States have obligations to ensure that the business sector meets its responsibilities for children's rights in relation to the digital environment by taking all necessary measures including adoption of legislation and regulations, and the development, monitoring and enforcement of policy." (kohta 36). "In addition to developing legislation, States should require businesses that impact on children's rights in relation to the digital environment to establish and implement regulatory frameworks, industry codes and terms of services that adhere to the highest standards of ethics, privacy and safety into the design, engineering, development, operation, distribution and marketing of their technological products and services." (kohta 39).

¹⁰ Lapsiasiavaltuutetun lausunto eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle: HE 98/2020 vp hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähköisen viestinnän palveluista annetun lain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Tiedon merkityksestä

Medialukutaidon ja mediakasvatuksen osalta voidaan todeta, että lapsen oikeuksien edistäminen ja toteuttaminen digitaalisessa maailmassa on yhteistyötä, jota tulee tehdä niin paikallisella kuin valtakunnallisella ja kansainväliselläkin tasolla. Päiväkodeilla ja kouluilla, vanhempainyhdistyksillä, nuorisotyöllä, harrasteyhteisöillä, kirjastoilla, kansalaisyhteiskunnan toimijoilla, viranomaisilla, päättäjillä ja yrityksillä, on oma tärkeä roolinsa turvallisten ja vastuullisten nettiympäristöjen toteutumisessa, erityisesti lasten ja nuorten kohdalla. Lapsen oikeuksien komitea korostaa digitaalista ympäristöä koskevassa yleiskommenttiluonnoksessaan valtion velvollisuutta huolehtia lasten, vanhempien sekä lasten kanssa toimivien tahojen koulutuksesta ja ohjauksesta medialukutaitoon liittyen.¹¹ Komitea myös painottaa kouluissa annettavan mediakasvatuksen ja medialukutaidon merkitystä.¹²

LSKL korostaa, että lapset tarvitsevat tietoa digitaalisen ympäristön riskeistä sekä siitä, kuinka lapset ja vanhemmat voivat välttyä näiltä riskeiltä. Mediakasvatus on keskeisessä roolissa siinä, että lapset voivat turvallisesti ja mielekkäästi käyttää verkkopalveluja ja siten lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisia osallistumisoikeuksiaan. Turvallinen ja mielekäs käyttö edellyttää myös sitä, että lasten huoltajilla ja lasten kanssa tekemisissä olevilla ammattilaisilla on riittävät taidot asiassa.

Sähköisen viestinnän palveluista annetun lain 226 c §:ssä esitetään, että videonjakoalustan tarjoajan on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen mekanismit, joilla käyttäjät voivat ilmoittaa tai ilmiantaa kiellettyjä sisältöjä. Esityksen mukaan videonjakoalustapalvelussa on myös oltava käytössä järjestelmiä, joiden avulla selvitetään, miten ilmoitukset on otettu huomioon. LSKL korostaa, että näiden mekanismien lapsiystävällisiin ratkaisuihin tulee kiinnittää huomiota. Lapsilla on oikeus saada tietoa ja ilmaista näkemyksensä (LOS 12 art. ja LOS 17 art.). Tätä oikeutta on tuettava myös lapsille ja nuorille sopivilla mekanismeilla ja ohjauksella.

¹¹ YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommenttiluonnos, Draft General Comment No. 25 (202x) Children's rights in relation to the digital environment (kohta 33): "States should disseminate information and conduct awareness raising campaigns on the rights of the child in the digital environment. States should facilitate educational programs for children, parents and caregivers, as well as the general public and policy makers, to enhance their knowledge of children's rights and develop their digital literacy and skills. This should include how children can benefit from digital services, how to minimize risks and how to recognize a child victim of online harm and respond appropriately." Ks. myös kohdat 89,

¹² YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommenttiluonnos, Draft General Comment No. 25 (202x) Children's rights in relation to the digital environment (kohta 113): "States should ensure that schools teach digital literacy as part of the basic education curricula from the earliest years, and such teaching should be evaluated for its outcomes."

Liite 1.

Pelastakaa Lapset on antanut lausuntonsa liittyen EU Digital Services Act sääntelykokonaisuuteen. Kyseiset lausunnon huomiot ovat tärkeitä myös sähköisestä viestinnästä annetun lain muuttamisessa.

Lisätietoja asiassa: kehittämispäällikkö Antti Järventaus, Digitaalinen hyvinvointi ja lapsen oikeudet, Pelastakaa Lapset antti.jarventaus@pelastakaalapset.fi

1 In your experience, are children adequately protected online from harmful behaviour, such as grooming and bullying, or inappropriate content?

Generally, no. The web is not a place where children can operate without a significant risk of being bullied or groomed. For example, almost 25% of children and young people in Finland have been bullied on social media platforms. Exposure to harmful content is also commonplace.

Online platforms, as enablers of harmful activity, should invest more in creating safe environments and taking a more proactive approach to preventing and responding to bullying, grooming as well as sharing of harmful content. This should include more active promotion and enforcement of community rules, supporting of positive and empathetic communications (in contrary to favoring provocative content through algorithms), content filtering, quick response to abuse reports, better parental controls, media education as and integrated part of user experience etc.

2 To what extent do you agree with the following statements related to online disinformation?/3. Please explain

Manipulating algorithms: Algorithms themselves favor content which stimulate negative feelings, as this increases engagement, sharing and time spent on the online platforms. Fake news spread six times faster in social networks than more objective information. Algorithms can also be tweaked to spread disinformation, e. g. through coordinated troll activity, bots, fake users etc.

Online platforms & self-regulation: **Social media platforms have been reactive and even dismissive in regard to requests to do better in protecting human rights, including child rights. They've mostly taken action when their business model and earnings have been challenged.**

8 What would be appropriate and proportionate measures for digital services acting as online intermediaries, other than online platforms, to take – e.g. other types of hosting services, such as web hosts, or services deeper in the internet stack, like cloud infrastructure services, content distribution services, DNS services, etc.?

Intermediaries should report to authorities cases of suspected criminal activity. Network providers should work with the police to maintain list of websites providing illegal material (e.g. CSAM) and block the access to these sites.

10 What would be, in your view, appropriate and proportionate measures for online platforms to take in relation to activities or content which might cause harm but are not necessarily illegal?

The harms considered here include security risks, health related harms and human rights violations.

The platforms should not be seen just as neutral intermediaries of information, but enablers of (also harmful) activity. Protecting the security, health and rights of citizens affected by their technology is part of platforms'

responsibility.

Consequently, they should be expected to be proactively aware of harms caused by third parties operating through their technology, and do whatever is reasonably within their power to reduce that harm. That can include efforts to change the harmful activity of the third party, or to provide guidance and education to the potential victims of such harmful activity.

In their corporate responsibility programs, platforms should prioritise activities aiming at alleviating the harm they enable, through, for example providing financial support to services providing help to those impacted by the harmful activity.

Platforms should never engage in business relationships or other partnerships where their technology can be used to violate human rights.

According to the Convention of Child Rights, children have a specific right to protection, and their rights and wellbeing should be taken into specific consideration.

14 In special cases, where crises emerge and involve systemic threats to society, such as a health pandemic, and fast-spread of illegal and harmful activities online, what are, in your view, the appropriate cooperation mechanisms between digital services and authorities?

Social media platforms have been used to spread malicious disinformation and propaganda, leading to polarisation and actual violence. **Authorities should have effective legal means to limit the spread of harmful content through social media platforms during times of declared national emergency.** The misuse of such powers should, however not be used to crack down on citizen's legitimate right to expression and information.